

DELEGATIONEN
MOT SEGREGATION

Områdestyper stärker offentliga aktörers förutsättningar att nå sina mål

DELEGATIONEN MOT SEGREGATION, 2022
DIARIENUMMER: DELMOS 2021/568
FOTOGRAF: RASMUS PANAGIOTIS COLUMBUS

Områdestyper stärker offentliga aktörers förutsättningar att nå sina mål

Människors livschanser påverkas av var de växer upp och bor. Beslutsfattare på alla nivåer arbetar dagligen för att påverka människors livsmiljö till det bättre. Som stöd för politiska beslut används beslutsunderlag av olika slag. Nu finns sedan ett drygt år den rikstäckande områdesindelningen områdestyper. Den tillför nya perspektiv i beslutsunderlagen och är ett nytt verktyg i arbetet med att minska och motverka segregation. Att använda områdestyperna som grund för analys är att sätta platsen i fokus, inte individen, och alltså kunna undersöka exempelvis hur arbets-, utbildnings- och bostadsförhållanden ser ut i områden med olika socioekonomiska förutsättningar. Områdestyperna är på så vis en hjälp att få fram faktabilder om de olika socioekonomiska förutsättningarna på en plats och kan användas som beslutsunderlag på både lokal, regional och nationell nivå. Möjligheten att fördela statistik på områdestypnivå finns nu som ny funktion i analysverktyget Segregationsbarometern.

I den här artikeln beskrivs *områdestyperna* och en ny funktion, *områdesstatistik*, som finns i det digitala statistikverktyget Segregationsbarometern, som Delegationen mot segregation lanserade 2021.

I områdesstatistik kan en rad indikatorer, som är centrala för att kunna följa upp socioekonomisk segregation, nu brytas ned på områdestypnivå. Det vill säga aggregerad nivå. I artikeln beskrivs och ges exempel på faktabilder med hjälp av karta, linjediagram och tabell som är framtagna med hjälp av den nya funktionen. Resultat som presenteras är exempel på statistik som kan tas ut från Segregationsbarometern, men också exempel på vad användaren själv kan göra genom att extrahera statistik från verktyget och göra egna kombinationer och bearbetningar.

Segregationsbarometern

Segregationsbarometern är ett unikt verktyg i arbetet för att minska och motverka segregation. Det är ett digitalt statistikverktyg som på ett samlat och nytt sätt visar indikatorer som har en betydelse för den socioekonomiska boendesegregationen och dess utveckling.

Verktyget gör det möjligt att mäta och följa upp segregationen och dess utveckling inom olika samhällsområden och på flera olika geografiska nivåer.

Segregationsbarometern utgår från viktiga indikatorer inom statistikområdena socioekonomi, arbetsmarknad, boende och samhällsservice, utbildning, demokrati samt civilsamhälle och hälsa. Det går att visualisera statistiken på flera olika sätt, exempelvis genom kartor och tabeller och följa utvecklingen över tid. Statistiken går också att bryta ned den på flera olika bakgrundsvariabler som exempelvis kön, utrikes/inrikes född samt inkomstkventil.

I Segregationsbarometern finns även två centrala mått. Ojämlighetsindex och områdestyper. Ojämlighetsindex beskriver graden av segregation i en kommun eller i ett län i genomsnitt. Områdestyper beskriver områdets olika socioekonomiska förutsättningar. Läs mer om Segregationsbarometern på [Segregationsbarometern](#).

Regeringens arbete mot segregation

Regeringen har sedan 2018 en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation ([Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation - Regeringen.se](#)). I den anger regeringen mål, delmål, insatsområden samt inriktning för att förändra strukturer som orsakar och fördjupar segregationen i samhället. Därigenom ska situationen i områden med socioekonomiska utmaningar förbättras. I strategin framgår bland annat att arbetet med att minska och motverka segregation måste bedrivas tvärsektoriellt, kunskapsbaserat och långsiktigt.

År 2020 antog regeringen en handlingsplan som redovisar regeringens pågående och planerade insatser under de närmaste åren för att motverka och på sikt minska den socioekonomiska segregationen i Sverige. Genom handlingsplanen synliggörs regeringens politik för aktörer på olika nivåer. Utöver de insatser som regeringen redovisar genomförs ett stort arbete av andra aktörer, som myndigheter, kommuner och civilsamhällesorganisationer ([Ett Sverige som håller ihop \(regeringen.se\)](#)).

För att skapa en vedertagen definition av områden med socioekonomiska utmaningar hur olika områden förhåller sig till varandra avseende socioekonomisk status, gav regeringen år 2020 i uppdrag till Delegationen mot segregation (Delmos) att tillsammans med Statistiska Centralbyrån (SCB) utveckla ett rikstäckande socioekonomiskt index (A2020/01734/SV) ([Uppdrag till Delegationen mot segregation och Statistiska centralbyrån att utveckla ett rikstäckande index \(regeringen.se\)](#))).

År 2020 gav regeringen också ett uppdrag till Delegationen mot segregation att genomföra en kartläggning och analys av utvecklingen av socioekonomisk segregation i Sverige (A2019/02318/IAS, delvis även A2019/022286/SV). Båda regeringsuppdragen var nära sammankopplade med arbetet att ta fram Segregationsbarometern. Efter att Delegationen mot segregation fick i uppdrag att förbereda utveckling till den 31 december 2022 har regeringen fattat beslut om nya former för arbetet mot segregation. Dels ska arbetet mot segregation förstärkas i flera myndigheters verksamhet, dels ska Boverkets förutsättningar för att överta vissa uppgifter analyseras, däribland förvaltning och utveckling av Segregationsbarometern från den 1 januari 2023. Läs mer om uppdragen till flera myndigheter [i pressmeddelande på regeringen.se](#) och uppdraget inför överföring till Boverket [i regeringsbeslut på regeringen.se](#).

Uppdrag till åtta myndigheter om förstärkt arbete mot segregation

Åtta myndigheter har nu fått ett till stora delar likalydande uppdrag att analysera och redovisa i vilken utsträckning som nya statistikverktyg för uppföljning av socioekonomisk segregation, särskilt regionala statistikområden, socioekonomiskt index och statistik fördelat på områdestyper, kan användas som ett stöd i analys, planering, inriktning och uppföljning av myndighetens verksamhet enligt ordinarie uppdrag.

De åtta myndigheterna är Arbetsförmedlingen, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens servicecenter, Statens skolverk och Trafikverket. Uppdragen ska redovisas till Justitiedepartementet senast den 28 oktober 2022.

En överföring av uppgifter mellan myndigheter ska utredas och förberedas

Regeringen har gett Boverket och Delegationen mot segregation (Delmos) i uppdrag att analysera förutsättningarna för att överföra vissa uppgifter från Delmos till Boverket från den 1 januari 2023. Syftet är ett fortsatt kunskapsbaserat arbete för att minska och motverka segregation.

Uppgifterna är:

- förvaltning och utveckling av analysverktyget Segregationsbarometern och de mått som verktyget grundar sig på,
- framtagande av analyser av hur den socioekonomiska segregationen utvecklas,
- en årlig rapportering om utvecklingen av den socioekonomiska segregationen, och
- att sprida kunskap om Segregationsbarometern och socioekonomisk segregation till aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Myndigheterna ska bland annat lämna förslag på ett uppdrag till Boverket avseende uppgifterna.

Områdestyper beskriver områdets socioekonomiska förutsättningar

Arbetet inom ramen för uppdraget att skapa en vedertagen definition av områden med socioekonomiska utmaningar mynnade ut i att Sverige delades in i fem områdestyper, från områden med stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Den rikstäckande områdesindelningen är ett viktigt verktyg i arbetet mot segregation. Det har tidigare saknats en vedertagen definition av områden med socioekonomiska utmaningar och andra områden. Synonymer, som utsatta områden eller utanförskapsområden, har oftast används. Vanligen har det också varit just områden med socioekonomiska utmaningar som har belysts utan att relatera dem till förutsättningarna i andra områden. Med områdestyperna finns förutsättningar att jämföra likheter och skillnader mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar.

Vad är områdestyp?

Områdestyper är en klassificering av Sveriges 3 363 regionala statistikområden (RegSO) utifrån ett socioekonomiskt index. Syftet är att skapa en områdesindelning som beskriver de socioekonomiska förutsättningarna i ett RegSO. Områdesindelningen gör det därmed möjligt att följa utvecklingen av olika områdestyper över tid, och även utvecklingen i olika RegSO:n över tid.

Totalt finns det fem områdestyper:

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Områdestyp 1 och områdestyp 2 går in under samlingsbegreppet områden med socioekonomiska utmaningar.

På samma sätt som det är viktigt att följa segregationens utveckling i olika delar av Sverige¹, är det också viktigt att följa utvecklingen av olika områdets socioekonomiska förutsättningar på nationell, regional och lokal nivå. Därför är områdestyperna ett viktigt mått i arbetet med segregation.

Områdestyperna mäter inte graden av segregation, utan anger under vilka förutsättningar invånarna i olika områden lever. Skillnader i de socioekonomiska förutsättningarna mellan olika områden i en kommun eller i en stad är till stor del ett resultat av att människor med liknande utbildningsnivå, yrken eller inkomster bosätter sig nära varandra.

Framtagandet av områdestyperna har tillsammans med ojämlikhetsindex² skapat förutsättningar för att följa upp socioekonomisk segregation och områdets olika socioekonomiska förutsättningar. Indelningen i områdestyper utgår från ett relationellt perspektiv, vilket innebär att hela skalan från områden med stora

---

¹ I Segregationsbarometern finns statistik som visar graden av segregation i de svenska kommunerna och även den genomsnittliga nivån för samtliga län.

² Ojämlikhetsindex och områdestyper är två centrala mått och viktiga verktyg i arbetet med att mäta och följa segregation. De finns båda i Segregationsbarometern. Ojämlikhetsindex är ett mått på skillnaden i bosättningsmönster mellan olika socioekonomiska grupper och mäter graden av segregation. Indexet beskriver hur jämn fördelningen är mellan den lägsta inkomstgruppen och den högsta inkomstgruppen inom en kommun eller ett län.

socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar beaktas.

Med områdestyper ges en rikstäckande, gemensam och bestående definition som stödjer träffsäkerheten i analyser av vilka möjliga åtgärder som behövs för att vända en negativ utveckling, eller förstärka en positiv utveckling. Områdestyperna finns framtagna för år 2011–2020. De uppdateras årligen av SCB.

Områdestyper sätter platsen i fokus och stärker arbetet att utforma träffsäkra insatser

Att bryta ner statistik på områdestypnivå är ett sätt att få kunskap om platsens betydelse. Fokus på plats med hjälp av statistik ger en ny infallsvinkel i analyser. Många aktörer har god kunskap om befolkningen på individnivå sett till exempelvis bostadssituation, sysselsättning, trygghet eller utbildningsnivå. Men att koppla ihop befintlig kunskapsbas om förhållanden på individnivå med fakta om platsers olika förutsättning, med hjälp av områdestyperna som grund, är ett nytt grepp. Platsstatistik genom områdestyp beskriver utifrån ett socioekonomiskt perspektiv hur det ser ut på olika platser där människor bor. Det är viktig kompletterande fakta till individstatistik.

Genom att använda områdestyperna som verktyg kan fler aktörer utforma insatser som berör segregation och områdets olika socioekonomiska förutsättningar inom sina respektive ansvarsområden. Detta kan ske utifrån en kombinerad förståelse för förhållanden på individnivå på olika platser runt om i Sverige och hur utvecklingen i olika områdestyper har sett ut. Det underlättar också ett helhetsgrepp i planering av insatser inom olika insatsområden genom att relevant information från flera olika samhällssektorer förs samman för en plats. Områdesstatistik kan hjälpa aktörer inom offentlig verksamhet till nya insikter så att utformningen av insatser inom exempelvis skolan och för sysselsättningen får bättre förutsättning att nå framgång.

Att använda områdestyp i utformningen av insatser utifrån olika myndigheters ordinarie uppdrag innebär till exempel att kunna ringa in var de områden med socioekonomiska utmaningar finns där det behövs arbetsmarknadspolitiska insatser som bidrar till ökad sysselsättning och lägre långtidsarbetslöshet. Men också vilka likheter och skillnader det finns i exempelvis disponibel inkomst eller inkomststandard mellan olika områdestyper. Det innebär också att kunna ringa in mer gynnsamma eller mer alarmerande samband mellan kunskapsresultat och elevers socioekonomiska bakgrund och var de områdena är belägna. Det ger nya möjligheter att nå målen om ökad likvärdighet i utbildningen, oavsett vilken skola barn och ungdomar går i och öka effektiviteten i arbetet att minska skillnader i skolresultat mellan skolor och elever med olika förutsättningar.

Statistik som är fördelad efter områdestyp är ett viktigt verktyg för beslutsfattare på alla nivåer och kanske särskilt för Regeringskansliet, statliga offentliga utredningar, myndigheter och förvaltningar på regional eller lokal nivå. Det är också användbart för forskare som analyserar segregation, för civilsamhället i planeringen av var verksamhet behöver lokaliseras och för journalister som rapporterar om socioekonomiska förhållanden eller jämför bostadsområden.

Det kan också komplettera arbete att rusta individer med insatser som försöker påverka platsens utveckling. Några konkreta exempel på användningsområden för områdestyper är följande:

- vid utformning av arbetsmarknadspolitiska insatser och exempelvis arbetet att erbjuda bättre stöd till arbetslösa eller stöd för att få unga i arbete, oavsett var de bor
- i arbetet med stärkt likvärdighet och höjda kunskapsresultat i skolan eller i utformningen av systematiska insatser för att stärka utbildningens kvalitet och likvärdighet, oavsett områdets olika socioekonomiska förutsättning
- i utformningen av stimulerande livsmiljöer och i arbetet för att förbättra förhållanden på bostadsmarknaden, oavsett var människor bor
- vid samhälls- och stadsplanering och i den långsiktiga planeringen av infrastruktur, exempelvis beslut kring kollektivtrafik, tillgång till grönområden och samhällsservice, eller planering av vägar
- vid planering av hur samhällsviktig service behöver utformas och var exempelvis Arbetsförmedlingen, Försäkringskassans eller Statens Servicecenter kontor och annan viktig samhällsservice bör finnas
- vid utvärderingar av skillnader i resultat av statliga insatser efter områdestyp, exempelvis var statliga investeringsstöd till ny bebyggelse eller näringsverksamhet får genomslag i förhållande till vad målen är
- vid framtagande av nationella strategier för krisberedskap eller i folkhälsoarbetet, exempelvis var skyddsrum finns placerade eller hur selektiva/kompletterande insatser behöver utformas och genomföras gällande psykisk hälsa, suicidprevention eller vaccinationsarbete.

OMRÅDESTYPER KAN GE NY KUNSKAP I UNDERSÖKNINGAR OCH UTREDNINGAR

Statistik som fördelas utifrån områdestyp kan med fördel läggas till i olika offentliga aktörers kunskapsproduktion exempelvis som indelningsgrund för att analysera svar i nationella enkät- eller urvalsundersökningar.

Regeringen har redan, genom en ändring av Brottsförebyggande rådets (Brå) regleringsbrev för år 2021, gett Brå i uppdrag att utforma och ta fram statistik baserat på områdestyperna utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU).³ Uppdraget redovisas hösten 2022.

Ytterligare exempel på undersökningar där områdestyperna som grund kan användas för att beskriva statistiken är i den nationella folkhälsoenkäten *Hälsa på lika villkor* (Folkhälsomyndigheten), undersökningarna av levnadsförhållanden (Statistiska Centralbyrån), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor återkommande enkätundersökningar till ungdomar inom ramen för uppföljningssystemet för ungdomspolitiken eller i Brottsförebyggande rådets (Brå) skolundersökning om brott.

När statistik bryts ned på områdestypsnivå kan nya mönster och samband bli synliga. Det kan synliggöra till exempel om det finns skillnader i upplevd hälsa eller vaccinationstäckning mot exempelvis covid-19 utifrån var människor bor, eller om det finns ett samband mellan vilken områdestyp människor bor i och upplevelser av störning från trafikbuller i närheten av ens bostad, alltså om störningar av väg-, tåg-, eller flygtrafik har en socioekonomisk komponent.

Områdestyperna kan också användas i kommuners, länsstyrelser eller offentliga utredningars arbete med riktlinjer, tillsyn, vägledning, utvärderingar eller undersökningar gällande exempelvis bostadsförsörjning, valdeltagande, kvalitetsgranskningar inom skolan eller diskriminering på arbetsmarknaden.

Områdesstatistik är en ny funktion i segregationsbarometern

Verktuget Segregationsbarometern har utvecklats med en ny funktion som gör det enkelt att bryta ner statistik efter områdestyp. Syftet med det är att kunna ta fram användbara faktabilder på områdestypnivå som grund för analyser av

---

³ I uppdraget ingår också att ta fram statistik baserat på Polisens utsatta områden. För att läsa mer om skillnader och likheter mellan områdestyp och Polisens definition av utsatta områden, se artikeln "[Skillnader och likheter mellan polisens lista och områdestyperna](#)" som Delegationen mot segregation har tagit fram.

segregationens utveckling på nationell nivå. Funktionen heter områdesstatistik och visar på platsens betydelse.

Med hjälp av funktionen går det nu att visualisera och jämföra utvecklingen både *mellan* olika områdestyper över tid och *inom* olika områdestyper över tid. Därmed är Segregationsbarometern ett unikt verktyg för att ta fram nya fakta om områden och göra jämförelser av områden med olika socioekonomiska förutsättningar på nationell nivå. Det är kunskap som är central för att kunna identifiera vilka åtgärder som behövs, både gällande inom vilka sektorer och med vilken inriktning.

Genom funktionen kan samtliga indikatorer med tillhörande bakgrundsvariabler brytas ner på områdestypsnivå, det vill säga visa på skillnader och likheter utifrån plats. Indikatorerna belyser flera samhällsområden, exempelvis om det finns skillnader mellan utbildningsnivå och arbetsmarknadsutfall i områden med olika socioekonomiska förutsättningar.

Sammanlagt är det 19 olika indikatorer med tillhörande bakgrundsvariabler inom statistikområdena socioekonomi, utbildning, boende och samhällsservice, demokrati och civilsamhälle, arbetsmarknad och hälsa som kan brytas ned på områdestypnivå. Resultaten kan presenteras i en karta, som linjediagram eller tabell. Det går också att exportera datan för egna bearbetningar eller kompletteringar.

Tabell 1. Statistikområden och indikatorer i Segregationsbarometern att bryta ned på områdestypnivå, år 2022.

Statistikområden och Indikatorer
Socioekonomi
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet (median)
Andel personer med låg respektive hög ekonomisk standard
Andel personer med försörjningsstöd men utan övriga ersättningar
Andel hemmaboende barn 0–17 år i familjer med låg inkomststandard
Utbildningsnivå
Boende och samhällsservice
Kvot mellan in- och utflyttare
Genomsnittlig bostadsarea per person
Andel boende per upplåtelseform
Utbildning
Genomsnittligt meritvärde från grundskolan
Andel behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram
Andel elever som slutfört gymnasieskolan inom 3–5 år
Andel inskrivna barn i förskolan
Arbetsmarknad
Andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS)
Andel arbetslösa längre än sex månader
Andel förvärvsarbetande
Demokrati och civilsamhälle
Valdeltagande i kommunval
Valdeltagande i landstingsval
Valdeltagande i riksdagsval
Hälsa
Genomsnittligt antal ohälsodagar

Källa: Segregationsbarometern.

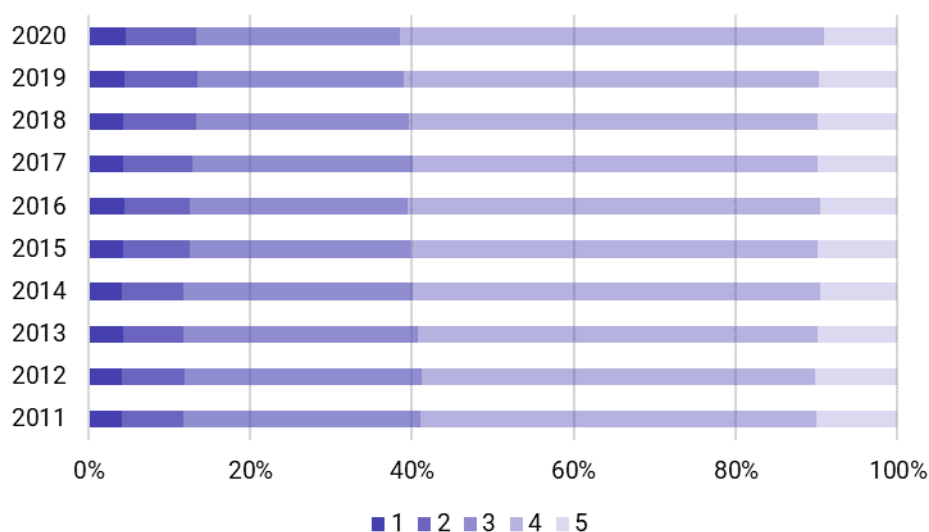
Det här går att göra med den nya funktionen

Med funktionen områdesstatistik finns ett konkret verktyg för att undersöka likheter och skillnader mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar. Det är lätt att få fram fakta om en plats. Därigenom kan också myndigheters insatser bli mer träffsäkra.

UNDERSÖKA SVERIGES GEOGRAFI OCH DEMOGRAFI SETT I OMRÅDESTYPER

Genom att kartlägga områdestypernas utveckling över tid går det att följa om det exempelvis blir fler eller färre områden i någon områdestyp. Områdestyperna kan också användas för att beskriva hur stor andel av Sveriges befolkning som lever under olika socioekonomiska förutsättningar. Diagrammet nedan är baserat på data från den nya funktionen och beskriver områdestypernas utveckling över tid.

Diagram 1. Områdestypernas utveckling över tid, 2011–2020. Anges i procent.

Källa: Delmos och SCB.

Information: Data avser år 2011–2020. För år 2020 är inkomstuppgifter från inkomst- och taxeringsregistret (IoT) justerad för inkomst och transfereringar från Danmark, Finland, Island och Norge. Det i sin tur kan påverka om det blir fler eller färre av någon områdestyp för år 2020. Under 2022 kommer SCB uppdatera hela områdesindelningen för åren 2011–2020 där hänsyn tas till inkomstuppgifter från andra nordiska länder.

Diagrammet visar den procentuella fördelningen av de olika områdestyperna över perioden 2011–2020. I figuren framgår att andelen områden med socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1 och områdestyp 2), liksom områden med goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4), har ökat under perioden 2011–2020. Socioekonomiskt blandade områden (områdestyp 3) har minskat under perioden och områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 5) är relativt stabil över tid. I områdestyp 5 bor år 2020 ungefär tio procent av Sveriges befolkning eller drygt 1,1 miljoner människor.

I Delmos kommande årsrapport för år 2022 beskrivs att den vanligaste områdestypen år 2020 är områden med goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4). Över hälften av Sveriges befolkning, drygt 54 procent eller 5,5 miljoner människor, bor år 2020 i ett område med goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4). Den näst vanligaste områdestypen i Sverige är socioekonomiskt blandade områden (områdestyp 3) med nästan 2,3 miljoner människor. Samtidigt bor ungefär 13 procent i ett område med socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1 och områdestyp 2), vilket motsvarar omkring 1,4 miljoner människor.

Kunskap om den demografiska strukturen på områdesnivå lägger en viktig grund och initial förståelse för likheter och skillnader mellan områdestyperna. Det kan exempelvis ge en indikation om hur stor andel av befolkningen som befinner sig i arbetsför ålder, vilket säger något om den demografiska försörjningskvoten. Den kan också ge en indikation på vilken fas i ett livscykelperspektiv som invånare i ett område befinner sig i (barnfamiljer eller pensionärer). Det är bra att ha i åtanke att det alltid finns variation i befolkningssammansättningen inom en viss områdestyp, precis som det finns variation mellan områdestyperna.

Figuren nedan är hämtad i funktionen områdesstatistik och beskriver andel i befolkningen per områdestyp för hela befolkningen och även uppdelat på kön och inrikes/utrikes född.

Tabell 2. Andel av befolkningen som bor i respektive områdestyp år 2020. Anges i procent.

Områdestyp	1	2	3	4	5	Riket
Samtliga	5,4	8,0	22,2	54,3	10,2	100,0
Kvinna	48,9	49,3	49,8	49,7	49,8	49,7
Man	51,1	50,7	50,2	50,3	50,2	50,3
Inrikes född	46,7	62,2	77,0	85,9	89,1	80,3
Utrikes född	53,3	37,8	23,0	14,1	10,9	19,7

Källa: Delmos och SCB, register för totalbefolkningen (RTB).

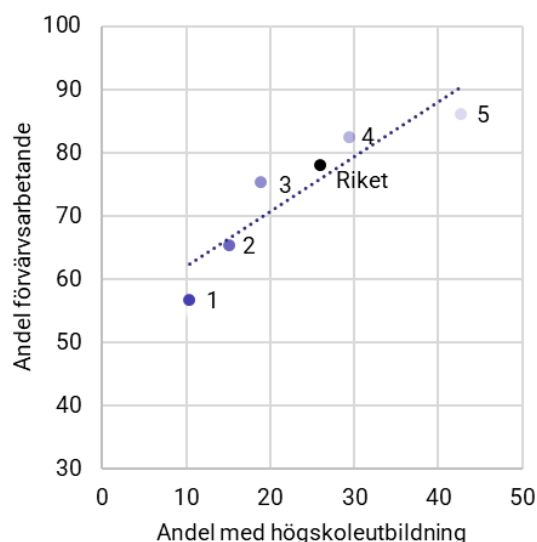
Tabellen visar att kvinnor och män är relativt jämnt fördelade inom de olika områdestyperna även om det i områdestyp 1 och 2 bor något fler män. Ungefär 20 procent av Sveriges befolkning är år 2020 utrikes födda, och av tabellen framgår att inrikes och utrikes födda är ojämnt fördelade över områdestyperna. Andelen utrikes födda är överrepresenterade i områden med socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1 och 2). Ungefär var tredje utrikes född person bor alltså i ett område med socioekonomiska utmaningar. Som jämförelse är inrikes födda

överrepresenterade i områden med goda och mycket goda socioekonomiska förutsättningar (områdestyp 4 och 5).

UNDERSÖKA OCH JÄMFÖRA ENKLA SAMBAND PÅ OMRÅDESTYPNIVÅ

Med hjälp av områdesstatistik kan användare också kombinera olika indikatorer för att undersöka samband mellan exempelvis andelen med högskoleutbildning och hushållens disponibla inkomst vilket presenteras i diagram 2.

Diagram 2. Andel förvärvsarbetande med högskoleutbildning per områdestyp och riket, år 2020. Anges i procent.

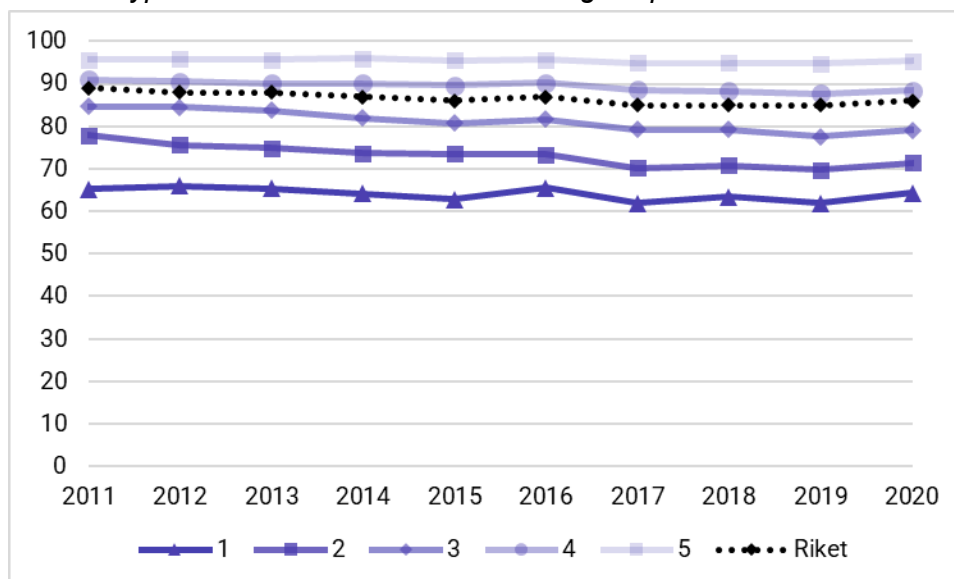
Källa: Delmos och SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) och Utbildningsregistret (UREG).Kompletterad med egna bearbetningar.

Figuren visar att befolkningen i områdestyp 1 har lägst andel personer med eftergymnasial utbildning och förvärvsarbetande. I områdestyp 2 respektive 3 är det ungefär lika stor andel som har en eftergymnasial utbildning, medan andelen förvärvsarbetande är större i områdestyp 3. Genom att kombinera olika indikatorer med områdestyperna som grund kan enkla samband illustreras.

FÅ FAKTA OM TENDEN FÖR CENTRALA INDIKATORER UPPDELAT PÅ OMRÅDESTYPNIVÅ

Faktabilder med stöd av områdesstatistik över tid är viktigt för att kunna uttala sig om trenden. Exemplet nedan är ett linjediagram som visar andelen unga i de olika områdestyperna som är behöriga till gymnasiet (behöriga till gymnasiets yrkesförberedande program).

Diagram 3. Andel behöriga till gymnasieskolan yrkesprogram i områdestyperna och riket år 2011–2020. Anges i procent.

Källa: Delmos och Skolverket,.

Diagrammet visar att behörigheten till gymnasiet i områdestyperna 4 och 5 ligger över rikssnittet och mellan 88–96 procent under perioden 2011–2020. Behörigheten i övriga områdestyper ligger under riksgenomsnittet. I områdestyp 1 ligger behörigheten under 70 procent under hela tidsperioden. År 2020 var skillnaden 31 procentenheter mellan områdestyp 1 och 5.

Diagrammet väcker frågor att undersöka vidare, exempelvis var i landet skillnaderna är störst och vilka nyanser det finns inom områdestyp 1. Finns det till exempel några kommuner som sticker ut extra mycket? Genom fördjupad undersökning kan användare dra mer träffsäkra slutsatser om vilka åtgärder som behövs.

JÄMFÖRA OMRÅDESTYPERNAS FÖRUTSÄTTNINGAR

Platsen är inte allt, men skillnaderna mellan olika bostadsområden kan vara så stora att de bör undersökas och redovisas när beslutsfattare ska fatta beslut. Områdesstatistik visar förutsättningar för olika platser i landet avseende flera olika politikområden och blir på så vis ett viktigt stöd för att kunna utveckla åtgärder som bättre överlappar med den lokala situationen. Tabellen nedan visar statistik för några olika centrala indikatorer fördelat på områdestyperna.

Tabell 3. Exempel på fakta som kan tas fram som stöd för analyser av skillnader och likheter mellan områdestyper, år 2020

Områdestyp 1	Områdestyp 2	Områdestyp 3	Områdestyp 4	Områdestyp 5
19% bor i bostads- eller äganderätt	40% bor i bostads- eller äganderätt	59% bor i bostads- eller äganderätt	76% bor i bostads- eller äganderätt	90% bor i bostads- eller äganderätt
66% är behöriga till gymnasie-skolans yrkesprogram	73% är behöriga till gymnasie-skolans yrkesprogram	81% är behöriga till gymnasie-skolans yrkesprogram	90% är behöriga till gymnasie-skolans yrkesprogram	96% är behöriga till gymnasie-skolans yrkesprogram
12% av ungdomarna varken jobbar eller studerar	10% av ungdomarna varken jobbar eller studerar	8% av ungdomarna varken jobbar eller studerar	6% av ungdomarna varken jobbar eller studerar	5% av ungdomarna varken jobbar eller studerar
10% har högskoleutbildning	15% har högskoleutbildning	19% har högskoleutbildning	30% har högskoleutbildning	43% har högskoleutbildning
57% förvärvsarbetar	65% förvärvsarbetar	75% förvärvsarbetar	82% förvärvsarbetar	86% förvärvsarbetar

Källa: Delmos, Skolverket och SCB. Lägenhetsregistret, registret över totalbefolkningen (RTB), Registerbaserad arbetsmarknads-statistik (RAMS), Kompletterad med egna bearbetningar.

Jämförelsen visar några av de skillnader som finns mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar. Att bo i bostads- eller äganderätt är vanligast i områdestyp 4 eller 5, och ovanligt i områdestyp 1. Där är det vanligast att bo i hyresrätt. Det är även vanligare att ha högskoleutbildning och förvärvsarbete som boende i områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Bland ungdomar är det vanligare att vara behörig till gymnasieskolans yrkesprogram i områdestyp 4 och 5, medan det är vanligare för ungdomar att varken arbeta eller studera i områdestyp 1. Det är viktigt att komma ihåg att livschanser inte bara påverkar individer som bor i områden med socioekonomiska utmaningar. Det finns individer i samtliga områdestyper som exempelvis kan ha behov av individuella insatser. Det handlar därmed om att beakta både att det finns konsekvenser av att bo och växa upp i ett område med socioekonomiska utmaningar och att individer, oavsett var de bor, får tillgång till rätt åtgärder.

TA FRAM FAKTA OM SPANNET INOM RESPEKTIVE OMRÅDESTYP

I den nya funktionen områdesstatistik går det att ta fram kunskap om de högsta och de lägsta värdena inom varje områdestyp. Det är en viktig funktion där fakta om hur det faktiskt ser ut kan slå hål på förutfattade eller felaktiga föreställningar om skillnader mellan olika områdestyper. Det är viktigt att kunna beskriva hur de faktiska förutsättningarna ser ut för befolkningen i olika områdestyper, i generella termer, och samtidigt är det viktigt att beskrivningarna inte leder till generaliseringar om de boende.

Tabellen nedan är framtagen med data i den nya områdesstatistikfunktionen och visar spannet i disponibel inkomst per konsumtionsenhet i kronor i de olika områdestyperna. I det här fallet redovisas data på länsnivå, vilket är möjligt i funktionen.

Tabell 4. Min-, max- och medianvärden för disponibel inkomst per konsumtionsenhet i kronor per områdestyp i Gävleborgs län och i riket, år 2020

Områdestyp	1	2	3	4	5	Riket
Median	182 390	207 678	234 028	261 939	304 791	246 600
Max	185 364	235 425	251 193	314 686	316 544	575 204
Min	162 933	190 053	200 610	239 086	294 855	127 951

Källa: Delmos och SCB, Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Egna bearbetningar.

Tabellen visar min-, max- och medianvärden för disponibel inkomst per konsumtionsenhet i kronor per områdestyp i Gävleborgs län. En uppdelning i min- och maxvärden hjälper aktörer att bygga kunskap om likheter och skillnader mellan områdestyper och i relation till riket. Det påminner också användaren om att det finns nyanser inom respektive områdestyp. Till exempel visar tabellen att minimumvärden i områdestyp 1 är cirka 35 000 kronor över rikets minimumvärde, medan maximumvärdet i områdestyp 5 är cirka 260 000 kronor lägre än rikets maxvärde. I det aktuella länet är spridningen alltså betydligt mindre än i riket i stort.

Genom att på ett enkelt sätt lägga fram faktabilder från funktionen områdesstatistik kan användaren skapa en konkret grund för en dialog om nuläget som fördjupar förståelsen för hur det faktiskt ser ut. En faktabild som belyser platsen utifrån flera olika politikområden gör det också enkelt att bjuda in flera olika aktörer som har mandat och handlingsutrymme att fatta beslut om eller genomföra åtgärder för att minska och motverka segregation.

Ett praktiskt verktyg för sektorsövergripande samverkan och faktabaserade policydialoger

Ett av syftena med Segregationsbarometern är att vara en plattform för samverkan mellan berörda aktörer. Tre frågor kan stå i fokus. Hur ser det ut? Varför ser det ut som det gör? Vad kan göras åt det? De lägesbilder och trender som faktabilder från Segregationsbarometern visar på kan behöva kompletteras med annan kunskap. Berörda aktörer (lokala, regionala och nationella) har ofta sådan kunskap samt kan göra en bedömning av varför det ser ut som det gör.

Att situationen ser olika ut i olika områdestyper pekar på vikten av att beslutsunderlag baseras på fakta gällande aktuellt geografiskt område och aktiv kunskapsinhämtning gällande exempelvis hur den långsiktiga trenden ser ut och vad som behöver göras för att stödja en önskad utveckling. Vissa kommuner kan ha samtliga områdestyper inom kommunen, och andra kommuner kan ha en helt annan situation, exempelvis en hög andel av sin befolkning i områden med socioekonomiska utmaningar.

Olika nulägen tarvar olika policydiskussioner. Kommuner med samtliga områdestyper behöver kanske en aktiv diskussion om åtgärder för att utveckla bostadsmarknaden och påverka flyttmönster eller jämlikheten i skolan, medan kommuner med en stor andel av befolkningen i områden med socioekonomiska utmaningar kanske snarare behöver fokusera diskussionen om åtgärder på den långsiktiga planeringen. Planeringen kan gälla allt från skatteintäkter till utbildningsinsatser för att exempelvis få fler behöriga lärare till områden som brottas mer med skolavhopp eller som har lägre andelar ungdomar som är behöriga till gymnasiet eller högskolestudier än andra områden.

Segregationsbarometern och områdesstatistiken är verktyg som fungerar som ett praktiskt stöd för att bredda och komplettera det traditionella förvaltningsarbetet i sektorer med fokus på individer.

OMRÅDENS SOCIOEKONOMISKA FÖRUTSÄTTNING ÄR INTE STATISK – KAN PÅVERKAS MED KUNSKAPSBASERADE BESLUT

Segregationen och områdets olika socioekonomiska förutsättningar är inte statiska förhållanden. Förutsättningar i ett område eller samhälle kan förändras över tid. Förändringar sker, men det är trögörliga processer.

Det går att få en bild av vad och vilka faktorer som påverkar ett områdes socioekonomiska förutsättning och segregationen i stort. Det får man genom att mäta och följa segregationen och områdets olika socioekonomiska förutsättningar över tid, på det sätt som fördelning av statistik efter områdestyp bland annat möjliggör.

Genom ett sådant arbete ökar förutsättningarna att sätta in träffsäkra åtgärder för att minska och motverka segregationens utveckling och dess negativa konsekvenser. Insatser kan prioriteras smartare och bli mer effektiva om de aktörer som jobbar med frågorna utgår från aktuella och mer nyanserade bilder av utvecklingen och samordnar sig med utgångspunkt i dessa.

DELEGATIONEN MOT SEGREGATION
141 52 HUDDINGE
TELEFON VX 010-140 77 00
INFO@DELMOS.SE

BESÖKSADRESS:
ALFRED NOBELS ALLÉ 7, FLEMINGSBERG